

STRĂMUTAREA

Redactor: Clelia Ifrim
Tehnoredactor: Ameluța Vișan
Coperta: Monica Balaban
Imagini: Arhiva Fundației „Gavril Galinescu” și arhiva personală a autorului

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
OCTAVIAN, ANDREI CEZAR

Strămutarea / Andrei Cezar Octavian. - București : Cișmigiu Books, 2023

2 vol.

ISBN 978-606-28-1718-3

Vol. 1. - 2023. - ISBN 978-606-28-1716-9

821.135.1

DOI: (Digital Object Identifier): 10.5682/9786062817169

© Toate drepturile asupra acestei lucrări sunt rezervate, nicio parte din această lucrare nu poate fi copiată fără acordul Cișmigiu Books

Copyright © 2023
Cișmigiu Books este un imprint al Editurii Universitare
Editor: Vasile Muscalu
B-dul. N. Bălcescu nr. 27-33, Sector 1, București
Tel.: 021 – 315.32.47
www.editurauniversitara.ro
e-mail: redactia@editurauniversitara.ro

Distribuție: tel.: 021.315.32.47/ 0745 200 718/ 0745 200 357
comenzi@editurauniversitara.ro
www.editurauniversitara.ro

CEZAR-OCTAVIAN ANDREI

STRĂMUTAREA

Roman

Volumul 1

CÎȘMIGIU
books

Dintr-o lume a amintirilor, fântâna de la marginea drumului a rămas mărturie că acolo s-au întâlnit niște oameni. Puțini dintre ei viețuiesc.

Pe o bancă, la umbra plopilor, un bătrân nins de vreme modela cu briceagul într-un lemn, un căluț, o jucărie cu aripi fermecate să poată începe zborul din mâna nepotului. Dorea să o termine. Cuțitul cu mâner de os părea tot o jucărie pentru el. În tinerețea necunoașterii, era o armă pentru alte trebuințe. O întâmplare de demult, l-a învățat că arma nu este făcută săucidă.

Din când în când cerceta drumul dorind să vadă oameni oprindu-se pentru ca apa fântânii să alunge din osteneală. Despre istoria ei, puțini erau să-și mai amintească. Zbuciumul apei povestea întâmplări, fără înțeles pentru unii. Pe truditarii de atunci ar vrea să-i vadă venind. Să se apuce de treabă cu altă încredere și să le asculte povața.

Aștepta degeaba. În locul lor treceau tot mai multe mașini. Cine mai are timp să privească fântâna uitată la margine de drum?

Copacii din jur s-au gărbovit și ei de așteptare. Peste unii, vitregia vremii a lăsat urme. În apropiere o salcie la fel de bătrână ca fântâna, ar fi putut vorbi despre scoaterea la lumină a primului fir de apă și despre prietenia dintre oameni, care a început cu o pâine și o sticlă cu vin. Urarea < să dați de apă > i-a îndemnat cu mai mult spor la muncă.

Banii lăsați dimineața pe o masă croită dintr-o tăblie de ușă, când cei oboșiți încă dormeau, au fost de ajutor pentru ce urma să se mai facă. Fântâna a prins putere din sufletele oamenilor să arate timpului comoara ce dă vieții împlinire și încredere. Apa rece și limpede venită din cotloane de munte necunoscute, sfințită în așteptarea veacurilor să le fie povață de curățenie, aștepta și ea.

În satele vecine s-au săpat și alte fântâni. Nu mai există niciuna. Fără apă nu au trebuință.

Lângă fântână s-a ridicat o troiță. Crucea de fier păstrează nituită o tablă de aramă unde se pot citi numele truditivilor: Grigore, Mircea, Nicoară, Mihai și Sava. Moș Grigore a hotărât ! Așa să rămână, pentru că cel din urmă, va fi cel dintâi! Sunt doar câțiva oameni, dintr-o mulțime ce trece în uitare. Despre cum au muncit fiecare, mai sunt aduceri aminte. Lucrurile trainice rămân și după plecarea oamenilor, dacă în urma lor, oamenii nu uită. Era loc de odihnă cu umbră pentru ușurarea drumului. De când cu asfaltul, din fuga mașinii, fântâna stă în așteptare.

Bătrânul de pe bancă terminând căluțul a privit spre troiță. Numele înscrise îi erau cunoscute. Unul i-a fost moș, altul tată de suflet. Nicoară era prietenul lor și rudă. Muncea la fel ca ceilalți. La sfârșit știa să bucure lucrul cu cântec. La fel de bine cum mânua sculele, mânua fluierul. Dintr-o biată coajă de lemn slobozea triluri de păsări. Cântările lui alungau durerea din picioare, îndemnând inima să bată mai cu spor pentru viață.

El era Mihai. Satul l-a botezat Târâie Brâu. Așa și era pentru că umbla creanga între Bălteni și Lungeni cu închipuiri tinerești, nesocotite. Unele, erau pline cu venin. Viața a făcut să se nască în Bălteni. Tot viața a făcut să se așeze om la casa lui în Lungeni. Consideră că nașterea acolo s-a petrecut la o sărbătoare a grâului, când nu era permisă moartea nimănui.

Când citea numele celuilalt se înclina cu evlavie făcând cruce. Amintirile le păstra ca pe o icoană în suflet. Despre Sava ar îndrăzni să vorbească numai cu pălăria în mână.

O mașină oprește, trezind fiorul morții. Cei care pleacă, nu au nevoie de apă. Femeia îndoliată, care coboară, o fi având. Și păcatele morții pun foc pe sufletul celor rămași. A recunoscut-o când s-a apropiat.

– Minodora Gornescului aici?

– E locul de unde pentru lume a izvorât apa și pentru mine a prins curaj viața. Dar tu?

– Când rămâi singur, cu amintirile trăiești. Aici mi se par mai limpezi. Și-mi regăsesc timpul de odinioară.

– După amintiri umblu și eu. Pe drumurile tot mai străine, le găsesc schimbate la față.

Privea troița voind să trezească pe cei din pomelnicul crucii și să-i vadă, să le asculte vorba că poate așa va înțelege rostul trudei de până acum. Dintre cei scriși pe tablă, mai era doar cel din fața ei.

– Cine-i ? întrebă Mihai arătând spre mașină.

– Cine să fie? S-a întors Sava acasă!

Nu-l mai dureau picioarele. Nerăbdarea îl împinse înainte. S-a ridicat în grabă. A vrut să alerge.

– Să mă lași să-l văd!

– Ai să-l vezi, că-l așez lângă Gornescu. Să aibă feciorul care și l-a dorit și eu să mă mulțumesc cu gândul că am un frate dacă nu a vrut Dumnezeu să mi-l facă bărbat.

– Dumnezeu a vrut, dar voi nu i-ați îndeplinit porunca...

– Pentru ce i-ai frânt zborul, Minodoră? Omul ăsta a trezit satul la viață. Noi ce am făcut? S-a prăbușit muntele! Față de el, suntem niște pietre fără însemnătate. S-a apropiat și vremea noastră. Ne-om duce în urma lui să-i cerem iertare. De ce aici?

– La nunta lui s-a vorbit despre strămutarea hanganilor. Știi, că ai fost acolo și tu. A plecat să-și caute locul, fără să-l pot ajuta să înțeleagă unde să se oprească.

– De la focul pădurii trebuia asta!

– Ar fi trebuit ! Dar mintea, nu face totdeauna ce vrea inima.

– Fie iertat, a fost atât de cinstit și nu a luat ce i s-a convenit. Ai vrut! A vrut-o și Gornescu! Mă mir că nu a răbufnit furtuna din el. Ar fi vrut-o și Sava. Pentru osândă, a cutezat să aleagă Ion. Trebuia să vă fi adunat, că asta a fost rostul crucii.

– Ne-am adunat acum. Și nu am să-i pot spune ce trebuie.

– Prea târziu! Ce a fost așa greu?

– Mândria! Mândria! Că din prostie își croiește drum. Am vrut să suferă unul să putem duce apoi suferința toți laolaltă. Mă doare că a trebuit să suferă și fata.

Mihai tresări. Să fie adevărat? Sau bătrânețea a strecurat în vorbe alte înțeleșuri.

– Omul ăsta nu a purtat o cruce să o ducă numai părinților. A purtat-o pentru întâlnirea voastră. Dacă ar fi știut, de la capătul lumii s-ar fi întors. Ar fi rămas aici și tu, femeie frumoasă dar proastă, nu ai fi stat în straie cernite o viață! De ce ai tăcut?

– Nu întreba! Mai are vreo importanță?

– Tu, Minodora, nu ai fost doar proastă, ai fost nebună de-a binelea!

– Atunci ar fi trebuit să spun, să știe lumea întreagă. Ion ar fi înțeles și Sava nu ar mai fi fost nevoit să rătăcească atâtea drumuri. Dumnezeu să-l ierte!

– Dumnezeu ar trebui să te ierte mai întâi pe tine!

– Mă rog de mult pentru asta! Unele rugăciuni mi-au fost îndeplinite. Numai că eu le-am rostit anapoda. Așteptăm povețe din ceruri. Așa suntem noi, să facem lucrurile conduși de cineva. Tot de ce ai nevoie, găsești în oameni, în cei de lângă tine, în suflet, dacă privești viața cu respect! Cine să ne ierte? Iertarea ar trebui să înceapă aici pe pământ. Auzim, citim și de multe ori vorbim cu păcat și nu vrem să înțelegem. Cum să ierte Dumnezeu greșelile când noi nu știm îndrepta greșelile noastre? Ar fi trebuit să stăm toți pe bancă acum. Să ne amintim cum ați scos apa la lumină. Și să se bucure că pământul ăsta a Lungenilor i-a dat mai mult decât toate pământurile lumii. Pentru vâlvătaia vieții lui nu ar fi fost de ajuns..... Auzi apa cum bolborosește?

– Acum nu mai bolborosește! Eu o aud plângând.....

– Să ne întâlnim, a trebuit să ia foc pădurea. Încâlcite socoteli! Ca focul să pornească, a trebuit să vină un schilod, spuneam atunci, fără judecată. Sava a căutat să afle și numai el a fost în măsură să lămurească lucrurile. Abia acum îmi dau seama cât chin a trebuit să îndure pentru îndeplinirea vrutelor cerului. Mă întreb, de ce Dumnezeu i-a fost alături lăsând oamenii să-i stea împotriva? Și de unde, a târât ranița războiului pentru liniștea noastră? Noi l-am lăsat să plece cu un război, mai mare în ea. Drumul Crucii a fost îndreptat către noi cu bună rânduială, să fie de înțeles cuiva, dar noi, surzi și orbi, am trăit fără să vedem și să facem cum trebuie.

–Degeaba vrea Domnul dacă omul închide ochii și pășește aiurea rătăcind drumul!

Mașina a pornit. Ce a spus Mihai era adevărat. La fel și Minodora, fata unui om strașnic ce ar fi putut deveni nevasta unui om la fel de strașnic, ferită de zbuciumul vieții, dacă ar fi spus bărbatului ce trebuia, încă de la marea împlinire. Întâmplările ar fi avut alte rosturi și strămutarea unui hangan ar fi părut o altfel de poveste.

S-a oprit să vadă fântâna, apoi Lacul Morii. O dor și acum lacrimile de atunci pentru că nu a cutezat să le facă să fie de bucurie, acolo la pădure unde au ars copaci să poată răsări oameni. De acasă va pleca spre Dealul Împlinirii Așa îi veni ei să-i spună acum, locului unde hanganii dacă ar fi vrut, ar fi meșterit un sat, să poată deveni o comoară adevărată. Acolo a simțit că este mai dorită decât zeița străveche de la care timpul a mai lăsat doar capul, să știe lumea cât a fost de frumoasă. La urmă, îl va așeza lângă

Gornescu, omul fără de care viața lui Sava în Lungeni, ar fi împlinit alt destin.

Marin și Sava să fi fost din același aluat nu ar fi semănat într-atâta.

Apoi o poruncă ! Să nu cuteze careva, să facă altfel de cum îi este dorința!

Peste munte, norii au căzut ca un țol al morții. Încă era război și natura otrăvită de oameni îl făcea să târâie iadul peste lume. Pâcle negre și albe amestecate cu șiroaie de apă și fulgi dușmănoși, legăna vâzduhul cu bocetele cerului. Un aer greu, cu miros de fier opărit în spaimele lumii, îți aducea aminte că undeva, nu departe, moartea încă pândește. Cu o săptămână în urmă a nins ca iarna. Muntele nu ține cont că undeva la vale, a venit primăvara renașterii după ani de suferință.

Plutonul lui Sava a îndurat zăpada înghețată dincolo de stâncă, într-o așteptare a sfârșitului pe o cotă râvnită cu disperare de nemții aflați în retragere. Erau în flancul drept a liniei de apărare cu muntele aflat în spatele lor. Un perete înalt de pe vârful căruia câteva zile a tot curs șuvoaie de iarnă și fărâme de roci măcinate de proiectile. Pe drumul de alături o parte din unitatea nemțească a reușit să se strecoare înainte de a ajunge ei acolo. Un drum, între viață și moarte, dorit cu disperare de cei rămași în urmă, opriți de un pluton de infanterie și o baterie de aruncătoare.

Plutonul fostei companii, a căpitanului Mărăscu, a urcat pe un perete stâncos bun pentru alpiniști, reușind să oprească o subunitate germană. Le-a fost de mare ajutor un hangan.

Lângă Mureș pe dealul Sângeorgiu s-au mai întâlnit. Din nou băieții din Lungeni au văzut că hanganii pot fi găsiți oriunde.

Ei au mărșăluit Europa de la un capăt la altul și nu s-au întâlnit cu nici unul din Lungeni. Ar fi trebuit, că și satul lor a trimis oameni să întâmpine moartea.

Soldații armatei cotropitoare, supuși mișeliei unor ordine, sperau să realizeze străpungerea. Aveau și ei dreptul să-și poarte gândul spre tihna de acasă.

La baza stâncii, prin ruptura adâncă, nu se putea trece.

Pe marginea prăpastiei, câteva aruncătoare a unei subunități de sprijin românești, au reușit să vină în ajutor plutonului. Aliniamentul lor

era singura cale de ieșire din încercuire pentru friți. În spate, drumul era barat de compania a treia aflată la poala versantului în așteptare. Maiorul Mateescu încerca să le vină în ajutor. Avea ideile lui care nu prea țineau de rânduiala ordinelor superiorilor, mai ales acum când harababura sfârșitului, a adus atâta confuzie. Având vecini cercetașii de munte, a vorbit cu comandantul lor. Nu putea ști că încercând să-și ajute plutonul va aduce moarte și celor veniți în ajutor.

Până acolo, românii i-au ghiontit mereu, sătui și ei de atâta moarte. Au lăsat în urmă, la Strani și Banska Bystrica, morți cu nume și fără nume. Mulți dintre ei, flăcăi chipeși, au pierdut din înfățișare frumusețea tânjită de fetele rămase acasă. Unii fără mâini, alții fără picioare au fost blestemați să târâie după ei infirmități, despre care nici în somn nu ar fi vrut să vorbească. Sava ține minte un episod. Despre el au jurat că nu-l vor uita niciodată, băieții din Lungeni. Cu siguranță, va reuși cineva să vorbească până la urmă.

Au asigurat flancurile apărării dând rușilor ajutor în eliberarea Zvolen-ului. Pe drumul către munți, alți morți. Copiii țării așteptați cu sufletul împietrit de cei de acasă, mășăluiau alături de moarte. Trebuia și în munți să cadă oameni. Războiul pe sfârșite, ținea lista pentru ei, deschisă.

Flancul stâng avea în vedere versantul opus și gruparea de infanterie cu mitraliere contra mitraliere.

Nemții și-au gândit retragerea apărați de un foc continuu deschizându-și o breșă să poată abandona tunurile. Tehnica de luptă i-ar fi încurcat să facă joncțiunea cu grosul trupelor în retragere în drumul lor spre acasă. Visele se împotmolesc și în pâcla nopții, darămite într-o iarnă îndărătnică ce încă străpunge suflete cu dușmănia armelor. Să se ajungă la ei trebuia ocolită stânca și să treacă de plutonul doi. Vise doar pentru soldații aproape înghețați.

Plutonul lor era amenințat cu lovituri de artilerie trase la întâmplare. Purceii treceau pe deasupra lovind un perete stâncos la vreo trei sute de metri.

Vremea de la munte târa după ea o iarnă îndărătnică. Stânca lor a fost spălată de o ploaie cu pale de zăpadă. Erau cu norii deasupra capului și nu se vedea nimic. După cum șuierau proiectilele știau că încă nu sunt în pericol. Cu o vizibilitate bună sub protecția stâncii, cu aruncătoarele le-ar fi trimis nemților moarte de la înălțime. Cum să tragi? Fără o corecție precisă,

puteau lovi restul companiei. În război se poate muri și de glonțul aproapei.

Ar fi coborât la compania lor să se bucure împreună de încetarea focului. Erau ochi și urechi, încrezători că ce se vorbește nu mai era un zvon.

Prin aerul ca laptele, în disperarea lor nemții ar fi putut încerca o ieșire. De câteva proiectile aveau nevoie, ca stânca aia blestemată și disperarea unui război pierdut să le deschidă drumul spre casă.

Printre soldați vestea a circulat cu repeziciune. Nemții vor depune armele. Moartea trebuia alungată în altă parte și soldații din oricare parte a frontului, ajunși acasă, cu puterea unui alt rost al muncii, să înnoade viața cu cea dinaintea plecării și să trăiască omenește.

Luna Mai era a florilor. Unde erau ei și florile de gheață, după un război nenorocit, ar fi putut întâmpina pacea. Ziua de 9 Mai a alungat toți norii. Până la ora 21 era timp. Ploaia și ceața au prelungit agonia. Doar atât a făcut viața pentru unii dintre ei, să poată veni sfârșitul la clipa sorocită, ca cei rămași în viață să poarte în suflet povara morții celorlalți.

Le-au făcut probleme, frigul și foamea. Aprovizionarea ar fi trebuit să înconjoare muntele.

Comandantul companiei a cerut ajutorul cercetașilor. S-a prezentat un militar athletic la înfățișare, nu prea înalt dar bine clădit.

– Domnule maior, din Caucaz până aici am urcat pe toți munții ieșiți în cale....

– Nu este un ordin, ostaș! a spus Mateescu.

– Să-mi spuneți domnule maior dacă în plutonul de pe munte sunt moldoveni!?

– Unul singur, chiar comandantul plutonului. Cu ostași ca el am fi câștigat războiul, fără atâtea pierderi.

– Și eu sunt moldovean, de aceea întreb.

A fost singurul care s-a încumetat să se cațere pe un perete de piatră potrivnic, să le ducă hrană și muniție. A făcut asta fără să țină seama de oboseală.

Sava i-a văzut întâi capul ieșit din spatele peretelui bolovănos. Apoi s-a apropiat.

De unde ai apărut, frățicule?

– Maiorul vostru ne-a cerut ajutor. Am venit să vă aduc mâncare și muniție. Am auzit că printre voi este un moldovean. Altfel rămâneam acolo jos că-i mai cald.

– Cu el stai de vorbă! I-a întoarce-te să-ți văd fața!

Au trecut câteva secunde să poată spune că nu are vedenii.

– Măi Ștefane, nici prin gând nu mi-a trecut că ne mai întâlnim.

– Nu știi, că se întâlnește munte cu munte, darămite oamenii care se cunosc de o viață.

– Cam înghesuiți sunteți aici. Să-mi fac loc și eu pentru un pic de odihnă. Abia aștept să revăd Ceahlăul! Am acolo de îndeplinit o datorie.

– Nu mai avem mult de îndurat Ștefane! spune Sava.

– Cine mai știe ce înseamnă mult sau puțin când moartea se holbează la tine de parcă o ispitește dracul să-ți afle frumusețea.

A plecat apoi că avea de adus bomboane pentru colivă și mâncare pentru ostași. Când cerul a început să-și tragă perdelele nu a mai coborât, pentru că putea fi văzut de cei cu crucea neagră pe umăr. Și-a găsit loc la cuibul de mitraliere unde spera să le fie de ajutor unor soldați cu doar câteva luni de instrucție.

– De pe movila morții după ce am trecut Mureșul, nu ne-am mai văzut. Unde ai mai fost, Catrinoiule?

– Tot cu pușca în mână! Știi că mi-i drag muntele. Până în Caucaz am fost. Toți munții sunt frumoși. Numai că, oamenii pentru greșelile oamenilor îi urăsc fără drept. Ce a fost în Crimeea!.....

– Să-mi povestești după ce terminăm joaca asta.

Vremea nu ține cont de discuțiile din cancelarii și nici de ce pot face oamenii în situații grele descoperiți sub focul dușmanului.

Băieții din pluton vorbeau de satul lor fără ape mari și fără munți. Sava voia să audă despre un Ceahlău și o Bistriță. Despre ce vorbea Ștefan Catrinoiu va afla mai târziu fără să mai poată face mare lucru. Pentru că, Sava a purtat ecoul unei întâmplări ce l-a făcut pe Costică Țuțuianu să piardă din curajul de a sfărâma stânci să elibereze oameni. Și a făcut-o pe Didina să mai plângă o dată.

Muntele de acolo nu vorbea limba de acasă. De multe ori locurile frumoase se pierd în amintirea oamenilor rămânând ca într-o continuă căutare să dai peste altele. Să le compare doar. Până să vadă muntele lui...

– Să vii pe la noi comandante! Satul Lungeni nu-i greu de găsit. Pe oameni îi găsești mai greu! Se tot botează între ei, uitându-se până la urmă cine-i nașul și care-i finul.

– Să veniți voi mai întâi! Să vedeți munți și ape și cât sunt de frumoși muntenii și fetele noastre în haine țesute cu lumini de suflet românesc! Să veniți să vedeți câte ceva din toate! Și să rămâneți acolo...

Când s-a luminat, au crezut că pacea a coborât pe pământ. O bucurie prea repede venită i-au făcut să uite de blestemăția ce încă mocnea. Soarele iubitor de liniște a risipit norii primenind picioarele păcii să poată păși cu încredere în lume.

A fost doar o încercare, pentru că atunci s-a dezlănțuiturgia. Toate zilele războiului au fost negre. Dar prima zi de pace a purtat în ea întunecimea iadului. O ploaie de obuze a înfipt moartea în trupurile lor. Bucăți fărâmate au fost împrăștiate peste tot. Acum stânca nu mai era udă de ploaie. Parcă ar fi fost vie și schijele în furia lor au dat drumul la sânge.

Din spate, aruncătoarele au început să muște. Au lovit și cuibul de mitraliere. Apoi au bătut în baterie la metru pătrat. O ploaie de gloanțe a plutonului din stânga a culcat nemții la pământ. Moartea a coborât și la vale.

Degeaba se striga să se înceteze focul. Nimeni nu auzea. În furia lor, nimeni nu voia să audă. Încrâncenarea i-a cuprins mai mult când au văzut nemții rămași în viață ridicând mâinile să se predea. Trebuiau să o facă mai de mult. Acum era prea târziu. Și cele întâmplare nu le dădea voie să ierte. Nu au înțeles ce înseamnă asta și cei din stânga, neatinși de ploaia obuzelor i-au luat la rând trecându-i pe toți în brațele morții.

Sava și-a revenit cu greu. Lângă el Vasile căuta să-și deschidă vestonul. Avea nevoie de aer? Erau și alte dorințe mai arzătoare ca lipsa de aer.

Sanitarii adunau ce era întreg. În trupuri sfârtecate viața nu avea loc.

– Să mă ajuți, comandante!

Singura legătură cu lumea erau ochii. În urechi încă sunau exploziile. Ce auzea, nici el nu era în măsură să spună. Cât mai putea, trebuia să vorbească. Măcar o parte din cuvintele însângerate să fie înțelese. Cei trei frați aveau o datorie. Din ei unul să fi rămas. Crucea din Dealul Comorii trebuia dusă acasă părinților.

Pe drumul către ei piedicile au început atunci. Și drumul întoarcerii a făcut destinele să piardă multe din dorințele lor.

Îmbăierea morților a fost cu sânge, fără apă, să-i vadă așa Dumnezeu și să ia aminte, că ce s-a întâmplat cu ei, a fost împotriva legii. Și orice moarte de acest fel nici morții nu-i place.

Sava s-a așezat să-i sprijine capul în poală, să-i fie aproape până vin brancardierii și să-i poată auzi spovedania.

Nu departe, Grigore zăcea pe spate fără picioare. Nimeni nu i le-ar fi putut alege din câte erau împrăștiate în jur să fie și el întreg. De Ion nici

vorbă. Măcar acolo sus să ajungă cu sufletele învălmășite, să poată fi primiți pe poarta cea mare a cerului în trâmbițe de îngeri.

Vasile l-a prins de mână. De unde atâta putere într-un braț ce abia se ține în umăr?

– Să iei crucea și să o duci acasă! Dă-o mamei că de la ea am primit-o!

Vorbele se strecurau greu prin horcăiala ce l-a cuprins.

– Să-i rogi să ne ierte că nu i-am dus-o noi! Așa ar fi trebuit..

Cuvintele fără putere încercau să ducă gândul până la ei. Nu avea cum ajunge. S-a poticnit și a căzut răstignit pe stânca fără nume cu atâta jertfă în jur. Purta pe buze un nume fără înțeles, tot mai încet și tot mai slab.

– Să-l cauți pe...

Sava desluși un fel de <C>, dacă asta a putut spune Vasile sub povara morții.

Ochii sticloși priveau înaltul cerului să nu piardă drumul celorlalți și să rămână cu așa viață. Până la capăt ar fi o grea osândă.

Crucea rece peste măsură de grea l-a învăluit cu îndemnuri și porunci. Nu a simțit nici un Dumnezeu că ar fi în preajmă. Acolo era tărâmul doar al morții. Mâna fără vlagă în cădere a săpat până în suflet un drum al sângelui, să-i fie tovarăș până la împlinirea jurământului și să nu uite.

Sava nu a fost rănit. S-a ridicat cu greutate stăpânindu-se să nu cadă. În minte ecoul exploziilor nu s-a stins. Privea un tablou halucinant, peste care o mână de artist peste măsură de tulburată de eveniment a reușit să imprime culorile morții. Clătinându-se a ajuns la adâncitura stâncii unde Ștefan Catrinoiu făcuse un fel de cazemată. Omul care iubea cu atâta pasiune Ceahlăul, s-a înfrățit cu alt munte.

Prea grea deveni ranița. Avea de dus și la Boboteni vestea.

Nu știa cum va fi Drumul Crucii. De acolo și până acasă avea de mers. Atunci, când argintul din cruce va începe să fiarbă, o să caute satul eroilor.

Dacă a rămas numai el din pluton a ales drumul întoarcerii tot singur să-l facă. Pășeau ostașii țării într-o cadență mută străină lui pe alte meleaguri. Nu-și mai putea aminti de întâlnirea cu alt hangan. Îi era greu să spună ceva despre asta. Își va aminti ajungând acasă. A fost ostaș al armatei române și Costică Ursu, zis Mitică. Pentru ei întoarcerea, a fost pe alte drumuri. La unii lungi și obositoare, la alții mai scurte dar la fel de primejdioase.

Blestemul destrămării unui sat a măcinat multe suflete. Pentru trudnicia lor, ce nu a putut face războiul a făcut viața.

Sava ar fi putut avea aceeași vecinătate cu el. Amândoi au primit de la Ecaterina Cojoc pământ pentru gospodăriile lor.

După atâta război ajungând acasă, gândurile, nici cu visele cele mai frumoase, nu le poți limpezi.

Grapa războiului și-a înfipt colții fără milă în trupul țării. Oamenii aveau nevoie de însănătoșire, să poată urni din nou muncile păcii. Lucrurile lăsate neterminate au murit într-o așteptare zădarnică. Timpul s-a așternut cu uitare peste ele, pentru că și cei care le-au început s-au rătăcit pe drumuri fără urmă.

Nu numai lucrurile trebuiau reclădite. Viața, cu capul plecat de umilința gloanțelor, se îndreaptă cu greutate spre lumină. Țăranul și muncitorul român au schimbat truda armelor cu truda muncii. Pe palmele lor bătătorite sângele războiului trebuia spălat cu apă sfințită. Altfel, traiul nu va găsi împlinire.

Cadența militară i-a devenit străină. Urma o cale fără șuier de gloanțe și pași poticniți de explozii. Mergea să lase spaimile în urmă, cu doruri încâlcite în obligații și dorințe încă neînțelese.

Libertatea a început cu măcelul din bolovani Tatrei. Pe drumurile vieții, o va simți de multe ori ca o osândă. A fost mereu în preajma lui, dar nu i-a înțeles lucrarea. Avea tovarăși de drum, bocancii tăvăliți prin praf sau noroaie, haine cu izul războiului în ele și ranița plină cu amintiri. Peste toate, o greutate cu inimă de argint, fără să știe pentru cine bate. Morții nu mai aveau nevoie de inimă. Urmau drumuri cu rosturi mai grele și mai istovitoare în greua depănare a vieții.

Mergea pe un drum găsit după spusele altora. De la un timp vorbele au început să sune românește.

Nu era singur! În ranița ducea trei sfinți, «fetițe» de suflet cum îi plăcea să-i numească. Gândurile căutau drumul durerii spre satul lor. Trebuia mai întâi să ajungă la casa lui de sub munte, să alunge duhul morții cu apă de Bistrița și cu mintea limpezită, să afle drumul din sudul țării, să le cunoască părinții, unde satele erau lungi și cu numele și unde sub haine cernite plânsul scormonea în suflete blesteme.

Către cer, pe pereții caselor era un drum al întunericului. Pe el urcau rugăciuni atât de multe, că nu mai aveau pe unde plecații să coboare. Urma

încrederii în lumină era plină de lacrimile candelor și în funingine se împotmoleau și gândurile.

Nu știa că în satul lui de pe valea Bistriței va ajunge spre toamnă. Nu știa multe. Altfel ar fi bătut în doaga pământului cu altă hotărâre, să ajungă mai repede. Pentru o întoarcere de câteva luni, i-au trebuit ani de zbucium hrăniți cu sânge.

Până la Cluj a ascultat vorbe străine. Pe unde treci nu ți se spune de unde răsare soarele. Aveau oamenii alte griji. Trecea prin locurile dorite de alții. Câți or mai fi rămas? Dumnezeu știe, să se bucure de ele. Poate nici el, că din marea nebunie mondială, cântecul armelor a fost dirijat de forțele iadului. Și dracul are nevoie de oameni să le zdruncine firea, pentru a le stăpâni sufletele cu ușurință. Și acolo se duc războaie.

Vedeai că e șes sau munte, sat sau oraș. Rămânea vederii ce s-a putut strecura printre dărâmături, sau pustiul blestemat unde viața nu are loc de ședere. Fără armă, locurile păreau altfel. Și așa, măcinișul gândurilor nu avea nici o putere să le schimbe cadența.

Sub talpa lui a fost pământ străin de cum a ieșit din țară. În oricare parte a lumii să-l stăpânești numai jertfind ceva o poți face. Dacă nu e al tău pentru ce să-i astâmperi setea cu sânge? Și la dus și la întors a văzut și a auzit despre astfel de pământuri. Vorbeau bieții oameni despre o dragoste ce o puteai înțelege doar cu mâinile bătătorite. Truda plugului și nevoia roadelor s-a hrănit pe unde au trecut cu blestemele viilor.

Răsplata până la urmă este o palmă de lut, într-un cântec întristat de bocete. Ce e a pământului rămâne a pământului oricât de departe ți-ai întinde hotarele.

A tresărit când a auzit, intrând în țară, vorba ungurească. Baciul ungurean a umblat cu omoruri și furțișaguri nu numai în baladele copilăriei. Credea că este o poveste.

Ce a auzit că s-a întâmplat pe valea Bârgăului l-a făcut să creadă că unele din ele sunt condamnabil de adevărate. Acolo au fost încălcate toate poruncile cerului. Cartea Sfântă a fost batjocorită cu nelegiuiri diavolești. Primind binecuvântare de la cel cu o cruce a răstignirii nu aveai dreptul să faci așa ceva. De când se tot fac din cârpe țoale de paradă, pe ușile bisericilor și a marilor cancelarii se vor strecura mereu slujbașii întunericii.

Dacă ar fi fost la fel, armata română când a trecut granița, putea face prăpăd. Nu a fost doar un septembrie însângerat. Armatele se războiesc față în față. În satele Bârgăului din nordul Transilvaniei armata maghiară

și-a arătat puterea contra populației. Familii întregi ce-și căutau odihna în liniștea nopții au cunoscut cu sălbăticie oroarea sfârșitului. Focuri de armă au sfârtecat vieți pentru a umple cimitirele satelor, pe pământ românesc, printr-un război, în afara războiului.

Soldații români nu au ținut cont. Au dat din hrana lor populației infometate. Pilda răstignirii, pentru unii a fost un îndemn la ură.

Să aducă omenirea pe calea dreaptă și Dumnezeu face sacrificii. Chinurile iadului nu sunt de ajuns pentru ce fac oamenii celor nevinovați.

Pentru ce fac alții, lumea întunecată este loc de odihnă.

I-a ieșit în cale un sat cu răni peste tot. Dacă nu ar fi trecut pe acolo ar fi purtat în suflet semințele urii. Ar fi ponegriț grâul pentru neglijența de a lăsa neghina să conviețuiască împreună.

Ce i-a spus nevasta lui Ianoș Maroșfui l-a făcut să lepede ura. Ar fi fost un sat răsărit dacă molima morții nu l-ar fi răvășit. Vedeai asta din felul caselor rămase în picioare.

Drumul, ca în târgurile vechi, din cuburi de piatră așezate în semicercuri unul lângă altul, făcea mersul anevoios. Simțea în tălpi durerea altfel decât pe drumul Hangului.

Mai era ceva ce nu putea astâmpăra cu niște pesmeți uscați. Ce a primit de la nașul lui la Cluj a ținut câteva zile. Avea nevoie de un pahar cu apă. Pesmeții în care-și rupeau dinții și gărgărițele nu puteau da un alt înțeles poveștii. Era nevoie și de un pic de odihnă.

De prin ogrăzi nimeni nu-i purta de grijă. Vorbele nu treceau peste porțile înalte. La o singură casă din sat cu bancă la poartă a văzut un bătrân sprijinit într-o cârjă lustruită la mâner de atâta umblet.

– Bună ziua, la dumneavoastră!

Era român de pe valea Bistriței și cu toate ostenele războiului, încă mai vorbea ca bătrânii de acasă. A dus mâna la chipiu, militărește, după obiceiurile cătăniei. Răspunsul în ungurește îl făcu să creadă că nici apă nu va primi. Imediat omul rosti în românește ducând mâna la tâmplă, acolo unde iernile au tot lăsat urme.

– Să mă scuzați dar la noi se vorbește mai mult maghiara. Apropie-te și ia loc! Drumul către casă oricât ar fi de greu nu poate decât să te bucure. De bucurie o să aibă parte și părinții. Dumnezeu să-i țină sănătoși! Aștept să văd oameni trecând, că pentru mine bucuria s-a rătăcit.

– A fost mai greu la dus! Să-mi fie mai ușor, aș dori o cană cu apă.

– Ți-o fi și foame!

Nu-l mai lăsa să se așeze pe bancă. Arată cu cârja către casă.

– Aici stau cu bătrâna. Așteptăm o minune.

De mult nu a mai văzut o odaie cu lucrurile la locul lor. Pacea nu s-a lăsat tulburată de război.

– Stai colo pe scaunul din dreptul geamului. La masa asta au stat oameni fără să țină seama că vorbesc alte graiuri. Pentru mâncare este nevoie doar de lingură și furculiță și de respect pentru cinstea casei. Când toate se fac din suflet pentru suflet, lumina alungă răutatea din noi.

Pe masă, ca lăsate acolo anume pentru ospăț, tacâmurile așteptau. Lipsa familia să se așeze, ca la urmă să poată spune, sărut mâna pentru masă, mamă!

– Să mă ierțați, pentru un pic de zăbavă.

Nu după mult timp apără cu bătrânică ducând pe un taler bunătăți cu ispite și pentru cei sătui. Prima lui masă de la plecarea din Cluj, dacă mâncarea din gamela ținută pe genunchi pe marginea șanțului, putea fi numită masă. L-a surprins limpezimea vorbelor bătrânei.

– Noi suntem catolici! Același Dumnezeu ne îndrumă ca aproapele să fie mereu în ajutorul aproapelui.

Bogația de pe taler și prezența femeii, la fel de înaltă și uscățivă ca mama lui, îl făcu să se ridice.

– Astăzi să te simți ca la tine acasă. Așa ne vom bucura și noi crezând că ni s-a întors copilul, bată-l Dumnezeu de război.....

– Poftește de ia din ce este, cât poftești!

Feliuțele de slănină rumenită cu boia de ardei, ceapă roșie, pâine, ouă fierte decojite, erau cele mai bune bucate. Nici gândul foamei nu le-ar fi putut aranja atât de frumos. A uitat de cana cu apă și de cutia cu pesmeți din raniță. O fi foamea cel mai bun bucătar? Nu ar însemna nimic dacă omul care pregătește mâncarea nu pune și un pic de suflet.

Simți trează povața camarazilor lăsați jertfă bolovanilor muntelui. "Fă cruce pentru toate, să poată veni lângă tine cel răstignit. Și apa înainte de a o bea binecuvântează-o, că este vie și simte cu ușurință și bucuria și întristarea vieții, ajutându-te să lepezi din povara păcatelor". Erau vorbele celor trei eroi, păstrate cu sfințenie în respectul față de mâncare, oriunde s-ar fi aflat.

Pentru toate, mulțumi din suflet gazdelor. O rugăciune spusă în gând, îl făcu să înțeleagă că minunile Domnului sunt totdeauna la îndemâna oamenilor.

Bătrânii așezați pe scaune, fără să privească undeva, căutau răspunsuri despre copilul lor. Cerul le-a arătat destule până acum. Ei tot mai așteptau. Când talerul se goli, bătrâna îl făcu atent pe Ianoș:

– Să aduci din pod o sticlă cu ginars! Să fie din cel de pere să beau și eu un păhăruț cu musafirul.

Trezit dintr-o lume în care avea toți copiii la masă, Ianoș completă:

– Tu unul și eu patru!

Bătrâna știa rostul vorbeii. Apoi către Sava:

– Să bei cu Ianoș cât să vă fie bine, să te poți odihni după aceea! Să prinzi putere și să ajungi cu bine acasă, pentru bucuria părinților. De când Iuliu a murit pe front, așa face. Patru păhăruțe cere. Unul pentru sănătatea musafirului, să ne mai cinstească venind la noi. Unul pentru Iuliu că tare bun om a fost. Altul pentru Karoly că are grijă de un prunc străin. Doamne iartă-mă că nu vorbesc cu păcat. Pruncul ăsta, de cum a venit pe lume, nu l-am crezut de fel străin. Și unul pentru noi că suntem bătrâni și nu se știe...

– De când am primit vestea că fiul cel mare s-a prăpădit, Ianoș iese mereu la poartă. Așteaptă și tot o să aștepte să vadă în lungul drumului că se întoarce acasă. Dumnezeu pe toți ne-a făcut oameni. Dar ei călcă împotriva numindu-se nemți, unguri sau mai știu eu cum. Așa s-au înrăit unii, că se dușmănesc și pentru numele ce-l poartă. De ce cutează să se omoare între ei când la casele lor au atâta treabă?

– Era așa de tânăr și de frumos!

Îngăimă Ianoș ca pentru el. Să nu-l încerce plânsul povesti despre Karoly.

– A avut noroc să se întoarcă sănătos acasă. Și noi ne-am bucurat pentru asta. Dar ne-am și temut de ce putea face. Și-a găsit nevasta cu prunc în brațe, blond și cu ochii ca limpezimea cerului. Nora când l-a văzut că vine și-a făcut bocceluța să plece. O vorbă urâtă nu i-a spus. Doar atât! "Unde pleci nevastă? Nu speria copilul! Stai de-l hrănește și-ți pune lucrurile la locul lor că avem de trăit..."

– O, Doamne, este cel mai frumos copil! E un omuleț care nu știe ce-i acela neamț sau ungar. Și nici nu trebuie să știe, că-i nepotul nostru acum, trimis de Dumnezeu să nu-l hulim că ne-a luat feciorul...

– Războiul a vânturat lumea cum a vrut. Din vânzoleala asta oamenii trebuie să rămână oameni, pentru a nu se îmbolnăvi și ei de nebunia nebunilor. Ne-am gândit că în război se puteau întâmpla multe. Poate cine știe, plecând de aici, s-a prăpădit în drum spre casă. Părinții lui s-ar bucura

să știe că undeva s-a născut un copil. Și că acest copil este copilul copilului lor, plecat în lumea fără răspunsuri.

Au băut mai multe pahare. Mai erau morți de care să-și amintească. Apoi au băut pentru viață că fără ea Pământul ar săgeta de pomană văzduhul. La plecare, pe lângă cutia cu pesmeți, în ranița lui de război și-au găsit loc alte bunătăți. Bătrâna insistă să bage în raniță o sticlă cu rachiu.

– O sticlă cu apă îndrăznesc să vă cer! Rachiul mi-a botezat gândurile cu o altă încredere. Ar fi păcat să cutez a le da mai mult decât pot duce.

– Să faci cum cere sufletul tău bun! La plecare a întors privirea să nu uite locul. Să-și aducă aminte că acolo trăiesc oameni, din casa cărora în ziua aceea pentru el a răsărit soarele. Văzu doi bătrâni, despre care niciodată nu ar fi știut nimic dacă nu se oprea să ceară o cană cu apă să-și moaie pesmeții.

Munca frontului s-a sfârșit. A lăsat-o în urmă, să fie uitată, pentru că nu-i bună nici pentru," a fost odată „. Dintre Feții Frumoși, mulți nu mai sunt. Cosânzenele dorite de ei s-au pierdut în lumea viselor. Cei întorși acasă aveau nevoie de timp să înțeleagă rostul frumuseții. Și casa, niciodată nu va mai fi, ca atunci, dinaintea plecării. Va începe munca vieții de acum încolo, ca palmele să simtă și bucuria lucrurilor de trebuință.

Drumul îl aproia de casă. Câteva zile de vorbă cu părinții, vor fi imbold să poată schimba ranița războiului cu ceea a păcii. A venit vremea lui, să aducă pâinea. Să fie casa o binecuvântare pentru odihna părinților într-o viață lipsită de zbucium. Avea unde munci, că din zorile tinereții simțea răsărind deprinderi fel de fel și putea duce la capăt orice fel de muncă. În țară, la temelia viitorului, clocotul vieții scotea la lumină alte dorințe.

Din vârful dealului, printre brazi, văzu Piatra Teiului. Alături apa ceea fără odihnă care aducea oamenilor și bucurii dar și necazuri. Putea spune că a ajuns.

În Ceahlău, a întâlnit persoane cunoscute. Între ei și câțiva hangani pe care îi știa vorbăreți și prietenoși. Senzația trăită când întâlnea pe cineva cunoscut l-a surprins. În depărtările lumii, erau ca frații. A ajuns acasă și oamenii s-au înstrăinat. Nu erau cunoștințe nici de bun noroc. Sfiata unei vinații care fără să fie a ta te copleșește, cobora peste ei înstrăinarea. Să fi vătămat și acolo războiul sentimentele cele cinstite ale muntenilor?